

do drugega statarskega slapu in naivno misleč, da potok nima imena, v prešernem razpoloženju skleneva: Vodo bo krstil Jelko s svojo prvo izgovorjeno besedo! Pokličeva ga. Čakava ga. Prikaže se. Molčeč, previden, naježen v slutnji eksplozije se trdo ustopi sredi curljave divjine, izpusti sapo in izrazi svoje občudovanje: »Orčinel!«, kajpak z očitnim cerkljanskim naglasom. Smeh je zdrav! si dajeva duška. Na Silvestrovo, za najiminitnejši zaključek leta, splezam nad slapiče. Ves iz sebe sem ob spoznanju, da je prav ta voda včasih vrtela kolo apenaškega mlina. Njegovo, v skalo utrjeno okostje izpričuje nenavadno moč. Kaj so tu mleli, ti nenadkrilljivo samosvoji ljudje? Trebušarji, vajeni vsega, dokaj mirno povedo, da zase in za kmetiji v Čarjevem vrhu in na Stati (Na pustoti – op. R. T.). Od stavb je ostalo bore malo. Stato je zažgala strela. Ljudje so šli nekam na Štajersko. Tudi iz Apenaka in Čarjevega vrha se je življenje že davno izteklo drugam. Hiše so se sesule, bezeg je porasel notranjščino, v kamenju so se zaredile kače. Okorno zidani četverokotniki, čepeči na prikladnih mestih, govorijo z razbeljeno belino o drugačnem bivanju, ki se je v tem odmaknjenem svetu nekoč rojevalo in odmiralo. Prijetna je zgodnja pomlad v Čarjevem vrhu. Hiša z dvema, za glavo velikima, okencema na čelni strani ni mogla biti najprijetnejše bivališče, zato pa so si znali ljudje z vso ljubeznijo in iznajdljivostjo urediti dvorišče: malo, branjeno s treh strani, odprto k soncu. O, koliko sonca! Bi jim smeli biti nevoščljivi zaradi pogleda na množico trebušarskih grap?

Preteklo bo še nekaj let, ko bo v tej samoti sameval Gačnik sam.

Z Orčinelo zaključujemo. Do Drugega praga je le razkorak: vmes je skrivnosten tolmun, ki si svetlobo krade s skalnatih obokov, potem je tu naš posrečen bivač, izpred dveh let, tik nad slapovi pa je še šestilniško okrogla kotlica; v sončnem kraju je pač vdolbena za posebne namene, ki smo jih, prepoteni, vsaj enkrat dobro razumeli. Vračamo se. Morda po vodi k Smodinu, morda k Medvedu? Si poiščemo daljni Brdarjev kolovoz? Ne, navadno nas premamijo senožeti desnega pobočja in sonce v Trebuši. Gačnik se navidez nepristopen zapira v globel. Pod strmim Prdenjskim vrhom zraste v neugnano, temno zajedo. Mogočne prečne stene nakazujejo strahoto padcev. Turkizni tolmunji spe v senčnih kotlicah.

S statarskih meli gledamo divjino pod zlatimi senožetmi. Sprejme nas gričarska pot, vodeča s tolminske planine. V vročih meliščih prestrašimo rdeče in črne modrase. Debeli so. Nevajeni popotnikov se zvijejo v luknje. Če jih nepripravljen nenadoma srečaš na osamelih stezi, padeš v agonijo. Ubijaš, a potlej ti je žal. Kaj pogoltnost izlizanih žrel v grapi in sikajoče plazenje rdečerepih rogatcev nimata ničesar opraviiti z lepim? Uživati lepoto mnogih obrazov pomeni – iskati mnoge načine, kako priti do njenih osvežujočih požirkov.

Ljubezen vsega obstoječega je mogoče sprejemati ponižnemu. Samozvanci so slepci. Spoznavamo majhnost, a oči nam odpre neminljiva jedrost bivačevega. Uperi nam iztegnjen prst, pokaže nam, kam. Oklene se nas.

Kaj besede, kadar uhajamo iz Gačnika! Idrija! V njej je še turkiza. Prepustimo ji, da nas razdeli po dolini.

ANDREJ VOVKO  
NJEJ

*In vrhovi  
bodo  
slišali  
šepet  
tvojega  
imena,  
slapovi  
bodo  
hladili  
ognjeno  
bolečino,  
prsti  
bodo  
trudno*

*ljubkovali  
skalo,  
srce  
bo zaman  
iskalo  
zmrznenih  
zaplat  
ljubezni  
in sonce  
obupa  
bo  
neusmiljeno  
žgalo.*